

Kuntatalouden kehitys vuoteen 2021

Lähde: Kuntalousohjelma 28.4.2017
sekä Kuntaliiton laskelmat

Kehitysarviossa on pyritty huomioimaan sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukset kuntatalouteen

Kokonaistaloudelliset ennusteet ja taustaoletukset

Lähde: [Vuodet 2015-2016 Tilastokeskus](#), vuosien 2017-2021 ennusteet VM 27.4.2017

Prosenttia:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BKT, määrän muutos	0,3	1,4	1,2	1,0	1,2	1,0	1,0
Palkkasumman muutos	1,0	1,6	0,9	1,7	2,0	2,6	2,7
Ansiotasoindeksin muutos	1,4	1,2	0,5	1,2	1,5	2,2	2,3
Työttömyysaste	9,4	8,8	8,5	8,1	7,8	7,6	7,4
Kuluttajahintojen muutos	-0,2	0,4	1,2	1,3	1,4	1,7	2,0
Kuntien kustannustason muutos ¹⁾	0,6	0,8	-1,7	0,7	0,7	3,1	2,0
Valtionosuusindeksin muutos	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1	2,0
Kuntien ansiotasoindeksin muutos	0,8	1,0	-0,6	1,1	1,7	3,4	2,1

Ennusteet syyskuussa 2016 (Kuntatalousohjelma):

BKT, määrän muutos	0,2	1,1	0,9	1,1	1,3	1,3
Palkkasumman muutos	1,0	1,7	0,8	1,7	2,3	3,0
Ansiotasoindeksin muutos	1,3	1,2	0,8	1,2	1,7	2,1
Työttömyysaste	9,4	9,0	8,8	8,5	8,1	7,7
Kuluttajahintaindeksin muutos	-0,2	0,4	1,1	1,3	1,6	1,8
Kuntien kustannustason muutos	0,6	1,0	-0,7	0,7	0,7	2,1

1) Indeksissä on huomioitu lomarahojen leikkaus vuonna 2017 ja niiden palautuminen vuonna 2020.
Ilman näitä eräiä muutos olisi vuonna 2017 -0,7 % ja vuonna 2020 2,1%

Laskelma sote- ja maakuntaudistuksen vaikutuksesta kuntien ja kuntayhtymien talouteen, mrd. €

Tulos-/rahoituslaskelman erä	Vaikutus tulokseen/ toiminnan ja inv. rahavirtaan mrd. euroa
Toimintatulot	-2,3
Toimintamenot	+20,3
Toimintakate	+18,0
Verotulot yhteensä	-12,3
- Kunnallisvero	-11,7
- Yhteisövero	-0,6
Valtionosuudet	-6,2
Vuosikate	-0,5
Poistot	+0,3
Tilikauden tulos	-0,2
Nettoinvestoinnit	+0,8
Toiminnan ja investointien rahavirta	+0,3

Lainakanta pienenee arviolta 2,0 mrd. euroa, kun lakisääteisten kuntayhtymien lainat siirtyvät maakunnille

Kuntien ja kuntayhtymien bruttomenot, mrd. €

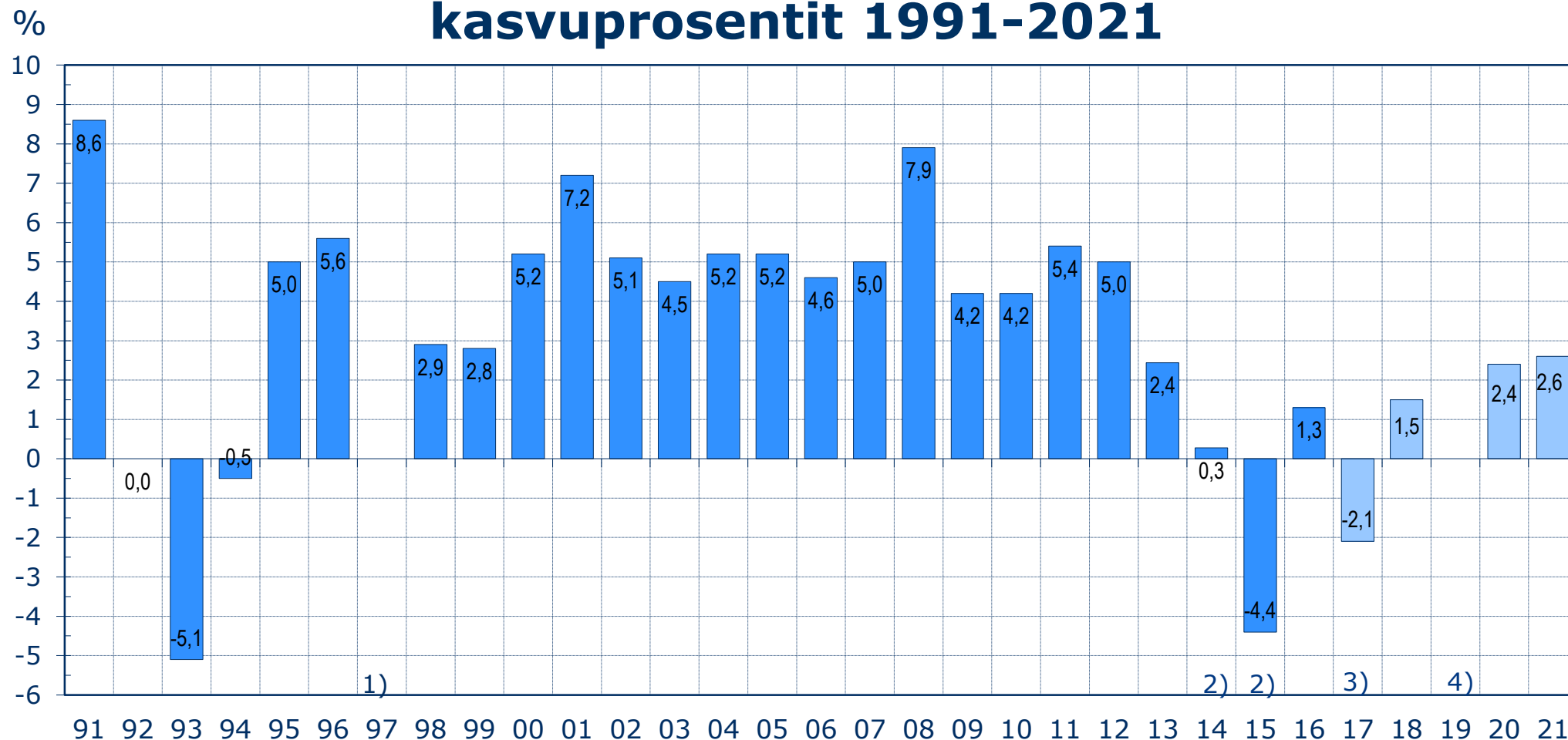
	2015	2016*	2017** 1)	2018**	2019** 2)	2020**	2021**
Toimintamenot	36,75	37,22	36,42	36,98	17,13	17,54	18,00
- Henkilöstömenot	21,01	20,84	20,28	20,45	10,44	10,68	10,93
- Palkat	16,13	15,98	15,91	16,15	8,36	8,54	8,74
- Muut henkilöstömenot	4,88	4,86	4,37	4,31	2,09	2,14	2,19
- Ostot (materiaalit ja palv.)	12,16	12,53	12,96	13,40	5,57	5,73	5,93
- Avustukset	2,68	2,78	2,11	2,06	1,27	1,27	1,28
- Muut toimintamenot	0,90	1,06	1,06	1,06	-0,15	-0,15	-0,15
Korkomenot	0,29	0,27	0,28	0,31	0,29	0,30	0,31
Investoinnit	4,42	4,23	4,70	4,85	4,05	4,10	4,15
Yhteensä	41,45	41,72	41,40	42,14	21,47	21,93	22,46
Muutos-%:							
Toimintamenot		1,3	-2,1	1,5	-53,7	2,4	2,6
- Palkat		-1,0	-0,4	1,5	-48,2	2,2	2,4
- Ostot (materiaalit ja palv.)		3,1	3,4	3,4	-58,4	2,9	3,5
Menot yhteensä		0,6	-0,8	1,8	-49,0	2,1	2,4

1) Vuonna 2017 toimintamenoja (sekä toimintatuloja ja valtionosuuksia) supistaa perustoimeentulotuen laskennan ja maksatuksen siirto Kelalle. Vaikutus toimintamenoihin on noin -700 miljoonaa euroa.

Kiky-sopimuksen vaikutus henkilöstömenoihin on vuonna 2017 myös noin -700 miljoonaa euroa.

2) Vuodesta 2019 lähtien menojen tasossa on otettu huomioon sote- ja maakuntauudistus.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen kasvuprosentit 1991-2021

- 1) Mm. opetustoimen ylläpitäjämallin johdosta vuosi 1997 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa
- 2) Vuosina 2014-2015 toimintamenojen kasvua hidastaa kunnallisten ammattikorkeakoulujen sekä liikelaitosten yhtiöittäminen. Lisäksi vuonna 2015 menojen tasoon vaikuttaa tilastouudistus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi ollut vuosina 2014 ja 2015 noin 1 %.
- 3) Vuonna 2017 toimintamenojen kasvua hidastaa perustoimeentulotuen maksatuksen ja laskutuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi noin +1,5 %.
- 4) Sote- ja maakuntauudistuksen johdosta vuosi 2019 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa.

Kuntien verotulot vuosina 2015-2021, mrd. €

(painelaskelma, kuntien veroprosentit pidetty 2017-2018 sekä 2019-2021 samoina)

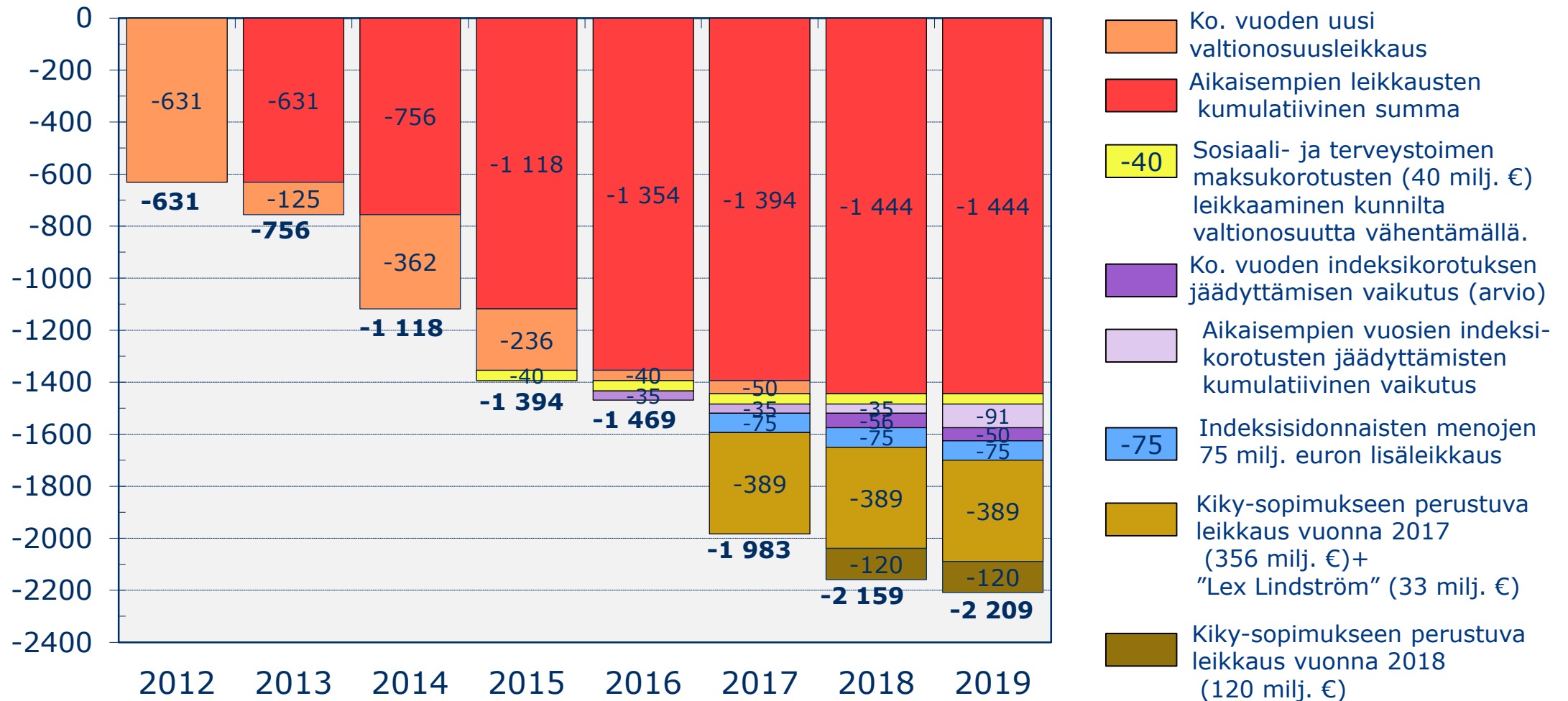
	2015	2016*	2017**	2018**	2019** 3)	2020**	2021**
Verolaji							
Kunnallisvero	18,54	18,87	18,54	18,94	8,58	8,27	8,32
Yhteisövero	1,65	1,54	1,53	1,62	1,24	1,22	1,26
Kiinteistövero	1,59	1,67	1,75	1,84	1,90	1,94	1,97
Verotulot yhteensä	21,77	22,07	21,83	22,40	11,73	11,42	11,55
Muutos-%:							
Kunnallisvero	1,9	1,8	-1,7	2,2	-54,7	-3,7	0,6
Yhteisövero	12,0	-6,7	-0,3	5,6	-23,1	-2,3	3,4
Kiinteistövero	4,9	5,2	5,1	4,8	3,4	2,0	2,0
Verotulot yhteensä	2,8	1,4	-1,1	2,6	-47,6	-2,6	1,1
Tuloveroprosentti, keskim.	19,82	19,86	19,91	19,91	7,57	7,57	7,57
Yhteisöveroprosentti	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Osuus yhteisöverosta, %	36,87	30,92 ¹⁾	30,34	31,47 ²⁾	20,93	20,93	20,93

1) Kuntien yhteisövero-osuuden viiden %-yksikön määräaikainen korotus päättyi vuonna 2016

2) Varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kompensaatina kuntien verotuloja aiotaan korottaa vuodelle 2018 yhteisöveron jako-osuutta korottamalla (60 milj. €) sekä kiinteistöveroja korottamalla (25 milj. €)

3) Verotulojen kertymä pysyy vuonna 2019 korkeammalla tasolla, kuin maakuntaudistuksesta johtuvat veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkaukset antaisivat olettaa. Tämä johtuu siitä, että aiempien verovuosien verot kertyvät kunnille vuonna 2019 vielä aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Vuosien 2012-2019¹⁾ leikkausten vaikutus kuntien peruspalvelujen* valtionosuuteen, milj. €

* Tämän lisäksi OKM:n valtionosuusrahoitusta on leikattu noin 400 milj. € vuosina 2012-2015.
Vuosina 2016-2019 toteutettavat OKM:n leikkaukset ovat arviolta yli 220 milj. € vuoden 2019 tasolla.

1) Vuoden 2019 luvuissa ei ole huomioitu maakuntaudistuksen vaikutuksia leikkauksiin.

Kuntien ja kuntayhtymien talous, mrd. €

(painelaskelman mukaan)

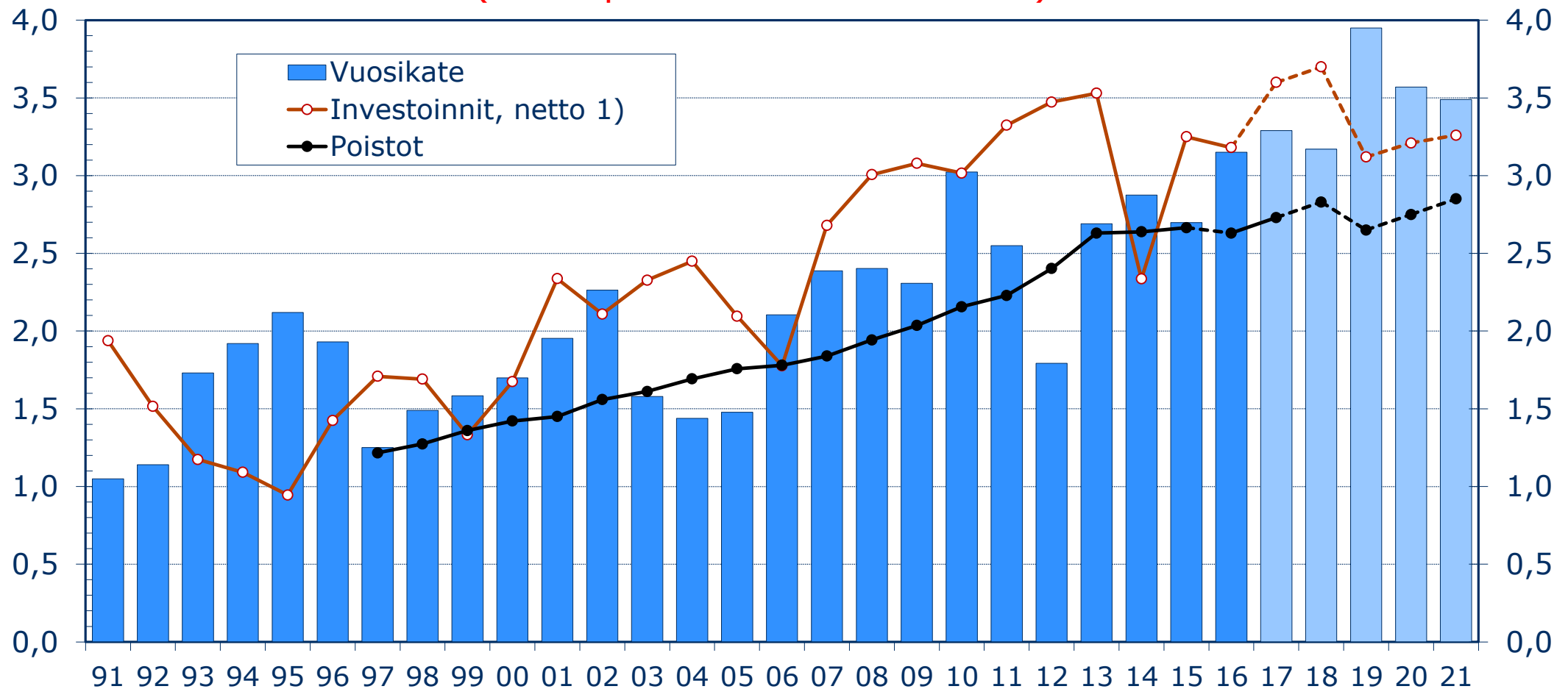
	2015	2016*	2017**	2018**	2019** 1)	2020**	2021**
Toimintakate	-27,56	-28,00	-27,47	-28,01	-10,40	-10,62	-10,89
Verotulot	21,77	22,07	21,83	22,40	11,73	11,42	11,55
Käyttötalouden valt.os.	8,23	8,81	8,67	8,55	2,36	2,50	2,57
Rahoituserät, netto	0,25	0,26	0,26	0,24	0,27	0,27	0,27
Vuosikate	2,70	3,15	3,29	3,17	3,95	3,57	3,49
Poistot	-2,66	-2,63	-2,73	-2,83	-2,65	-2,75	-2,85
Satunnaiset erät, netto	0,33	0,33	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29
Tilikauden tulos	0,36	0,84	0,84	0,62	1,59	1,10	0,93
Tulorah. korjauserät	-0,61	-0,56	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57
Tulorahoitus	2,42	2,91	3,01	2,89	3,67	3,29	3,21
Investoinnit, netto	-3,25	-3,18	-3,60	-3,70	-3,12	-3,21	-3,26
Rahoitusjäämä ²⁾	-0,83	-0,26	-0,59	-0,81	0,55	0,08	-0,04
Lainakanta	17,40	18,02	18,66	19,53	17,02	16,99	17,08
Rahavarat	5,11	5,23	5,24	5,24	5,24	5,23	5,23

1) Talouden paraneminen vuonna 2019 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

2) Rahoitusjäämä = Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus + investoinnit, netto

Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾ 1991-2020, mrd. € (käyvin hinnoin) (arviot painelaskelman mukaan)

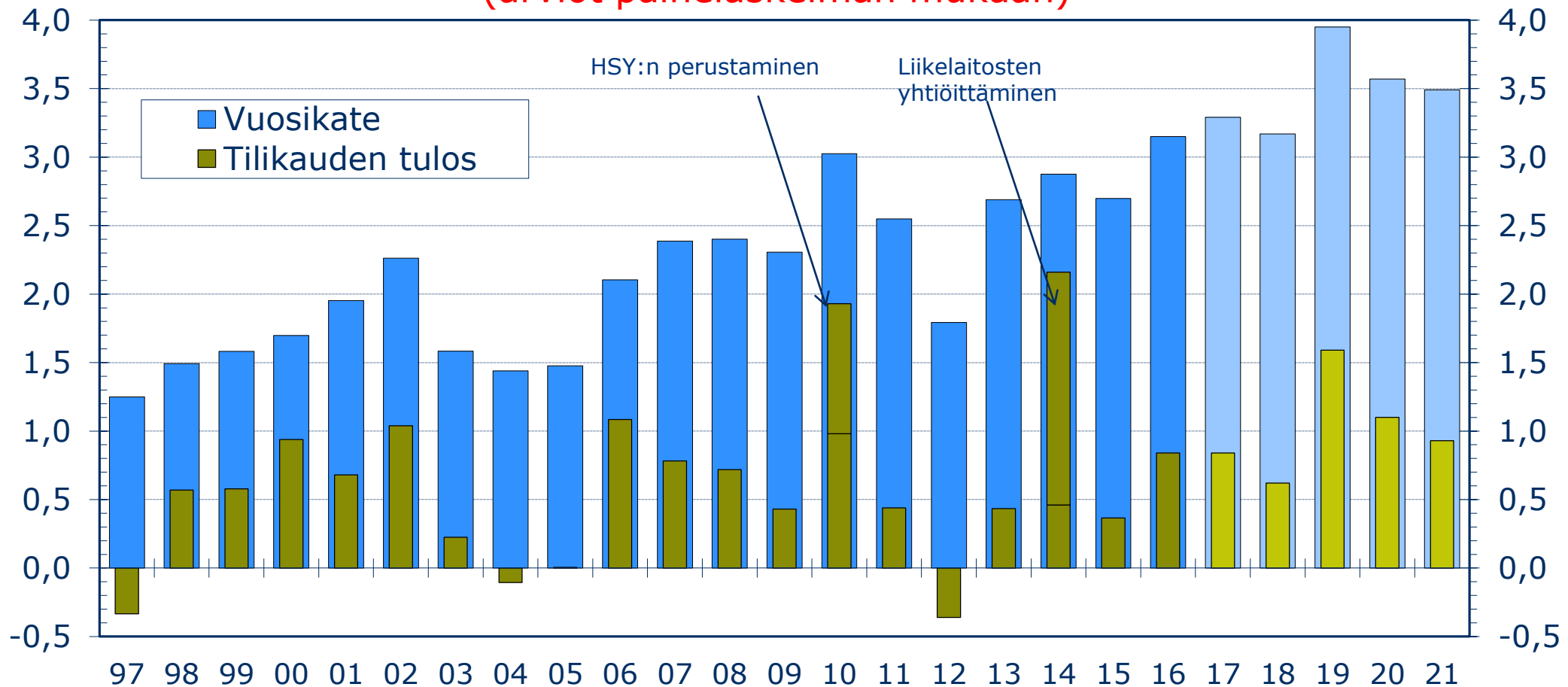

1) Investoinnit, netto = Käyttöomaisuusinvestoinnit – rahoitusosuudet – käyttöomaisuuden myyntitulot.

Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.

Vuosikatteen paraneminen vuonna 2019 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Kuntasektorin vuosikate sekä tilikauden tulos vuosina 1997-2021, mrd. € (arviot painelaskelman mukaan)

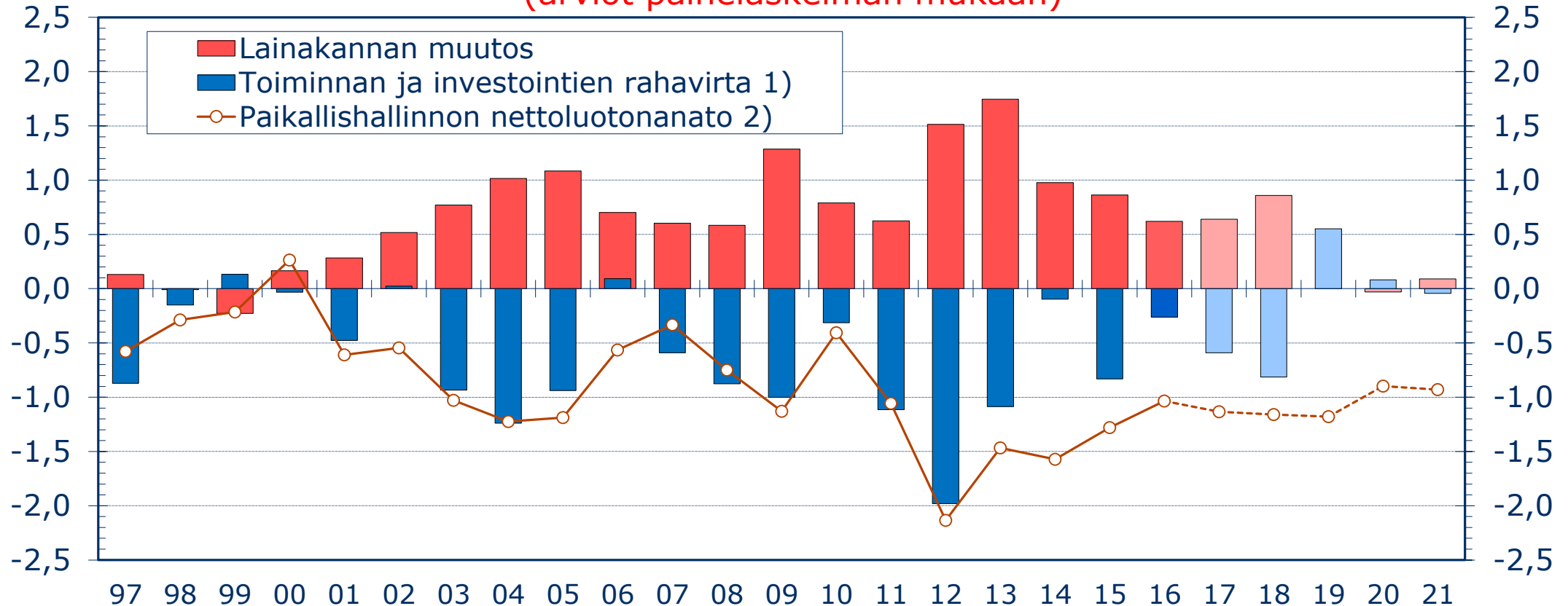
Vuonna 2010 tilikauden tulos sisältää HSY:n perustamisesta johtuvaa pääkaupunkiseudun kuntien saamaa kirjanpidollista myyntivoittoa noin 0,95 mrd. euroa.

Vuonna 2014 kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen paransi tilikauden tulosta noin 1,7 mrd. euroa.

Vuosikatteen ja tuloksen paraneminen vuonna 2019 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta ja lainakannan muutos sekä paikallishallinnon nettoluotonanto vuosina 1997-2021, mrd. €

(arviot painelaskelman mukaan)

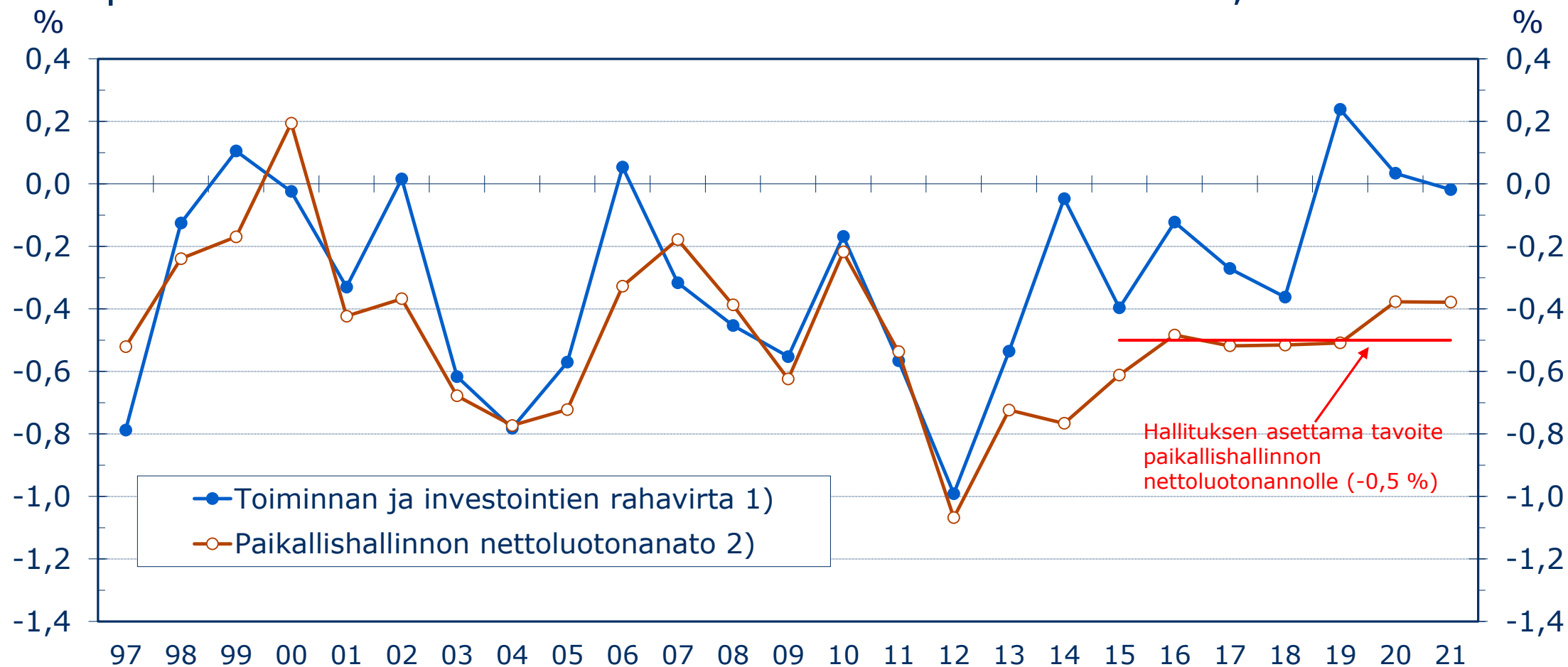
1) **Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto**

Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulok, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

2) Paikallishallinnon nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus
Lainakannan muutos vuodelta 2019 puuttuu, koska vuosien 2018 ja 2019 lainakannat eivät ole keskenään vertailukelpoisia.

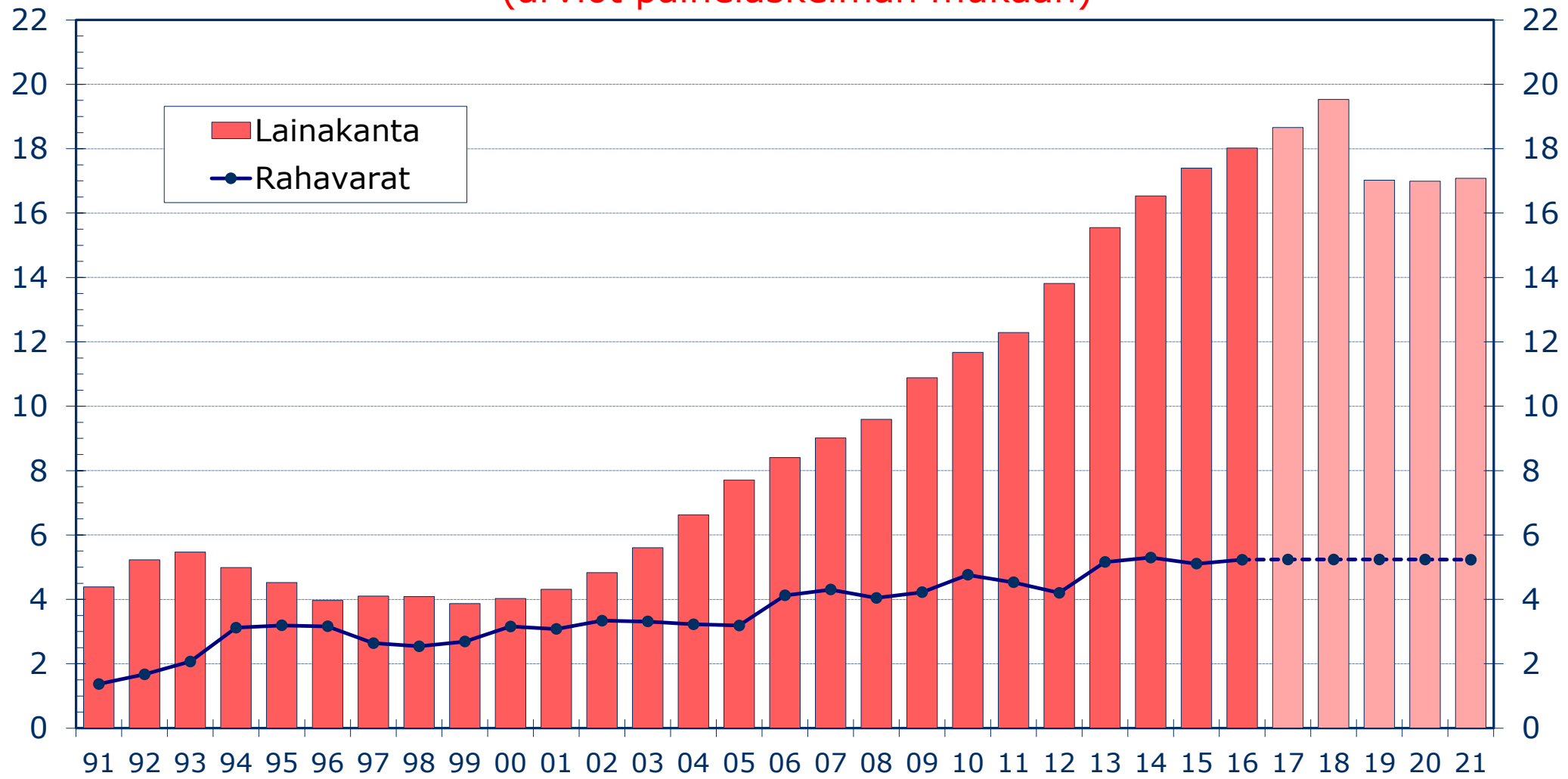
Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta sekä paikallishallinnon nettoluotonanto vuosina 1997-2021, % BKT:sta

1) Toiminnan ja investointien rahavirta kuntien tilinpidon mukaan= Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto
Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

2) Paikallishallinnon nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan= Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat 1991-2021, mrd. € (käyvin hinnoin) (arviot painelaskelman mukaan)

Kuntayhtymien lainoja on oletettu siirtyvän maakunnille vuonna 2019 noin 2 mrd. euroa

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelma vuosina 2015-2021, mrd. €

Tuloslaskelman erä	2015	2016*	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Toimintatulot	9,19	9,21	8,95	8,97	6,74	6,92	7,10
Toimintamenot	-36,75	-37,22	-36,42	-36,98	-17,13	-17,54	-18,00
Toimintakate	-27,56	-28,00	-27,47	-28,01	-10,40	-10,62	-10,89
Verotulot	21,77	22,07	21,83	22,40	11,73	11,42	11,55
Valtionosuudet	8,23	8,81	8,67	8,55	2,36	2,50	2,57
Rahoituserät, netto	0,25	0,26	0,26	0,24	0,27	0,27	0,27
Vuosikate	2,70	3,15	3,29	3,17	3,95	3,57	3,49
Poistot ja arvonalent.	-2,66	-2,63	-2,73	-2,83	-2,65	-2,75	-2,85
Satunnaiserät, netto	0,33	0,33	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29
Tilikauden tulos	0,36	0,84	0,84	0,62	1,59	1,10	0,93
muutos-%:							
Toimintatulot	-22,0	0,3	-2,8	0,2	-24,9	2,7	2,7
Toimintamenot	-4,4	1,3	-2,1	1,5	-53,7	2,4	2,6
Verotulot	2,8	1,4	-1,1	2,6	-47,6	-2,6	1,1
Valtionosuudet	0,4	7,0	-1,7	-1,4	-72,4	5,9	2,9

Vuonna 2015 tuloslaskelman eriin vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten sekä ammattikorkeakoulujen yhtiöittäminen sekä tilastouudistus.
Vuonna 2017 toimintatuloja ja -menoja sekä valtionosuuksia pienentää perustoimeentulotuen laskutuksen ja maksatuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus.

Talouden paraneminen vuonna 2019 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Lähteet: Vuodet 2015-2016 Tilastokeskus,
Vuosien 2017-2021 arviot VM 28.4.2017

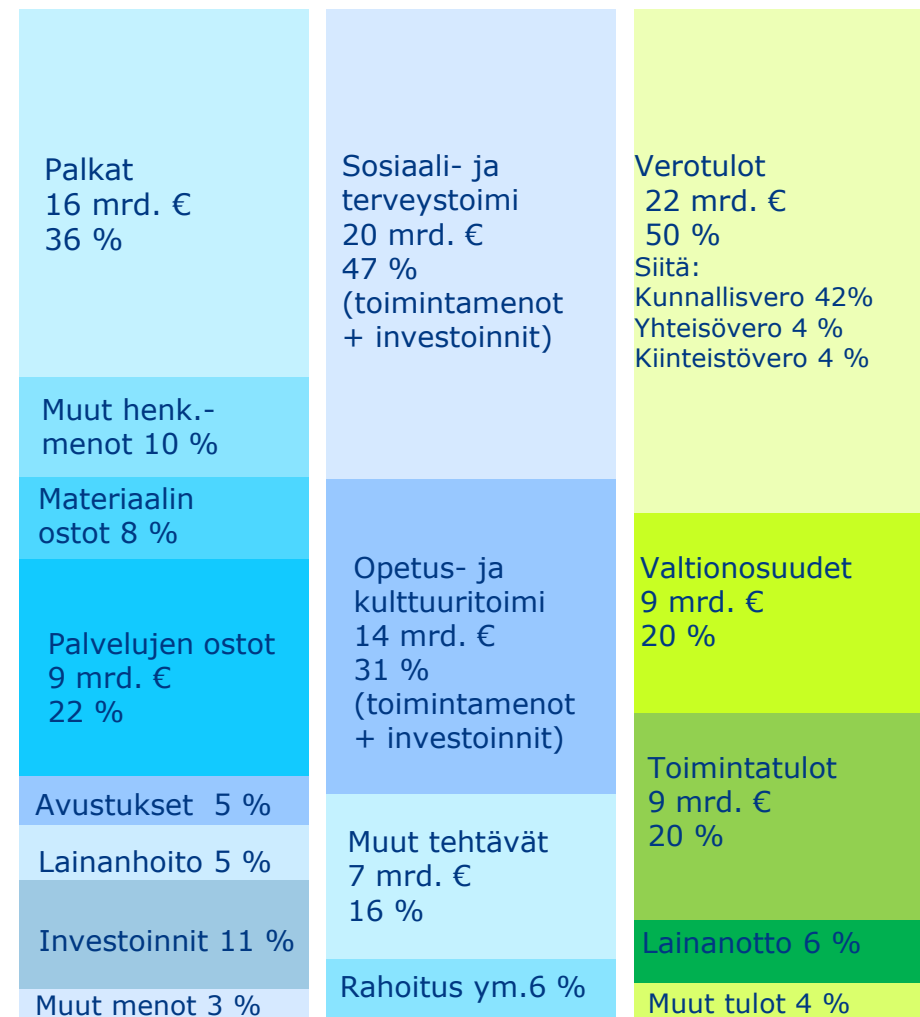
Kuntien ja kuntayhtymien rahoituslaskelma vuosina 2015-2021, mrd. €

Rahoituslaskelman erä	2015	2016*	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	2,70	3,15	3,29	3,17	3,95	3,57	3,49
Satunnaiset erät, netto	0,33	0,33	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29
Tulorahoituksen korjauserät	-0,61	-0,56	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-4,42	-4,23	-4,70	-4,85	-4,05	-4,10	-4,15
Rahoitusosuudet investointeihin	0,19	0,20	0,23	0,25	0,20	0,19	0,19
Investointihyödykkeiden luovutustulot	0,97	0,85	0,88	0,90	0,73	0,70	0,70
Toiminnan ja investointien rahavirta	-0,83	-0,26	-0,59	-0,81	0,55	0,08	-0,04
Rahoituksen rahavirta							
Antolainojen muutokset	-0,24	-0,06	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2,82	2,43	2,75	3,06	1,80	2,37	2,59
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1,97	-1,96	-2,10	-2,20	-2,30	-2,40	-2,50
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,21	0,31	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut muutokset	0,16	-0,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahavarojen muutos	0,15	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahavarat 31.12.	5,11	5,23	5,24	5,24	5,24	5,24	5,23
Lainakanta 31.12.	17,40	18,02	18,66	19,53	17,02	16,99	17,08

Kuntien ja kuntayhtymien talous nyt ja tulevaisuudessa

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.

ARVIO VUODELLE 2017 noin 44 mrd. €

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.

HAHMOTELMA VUODESTA 2019 noin 24 mrd. €

